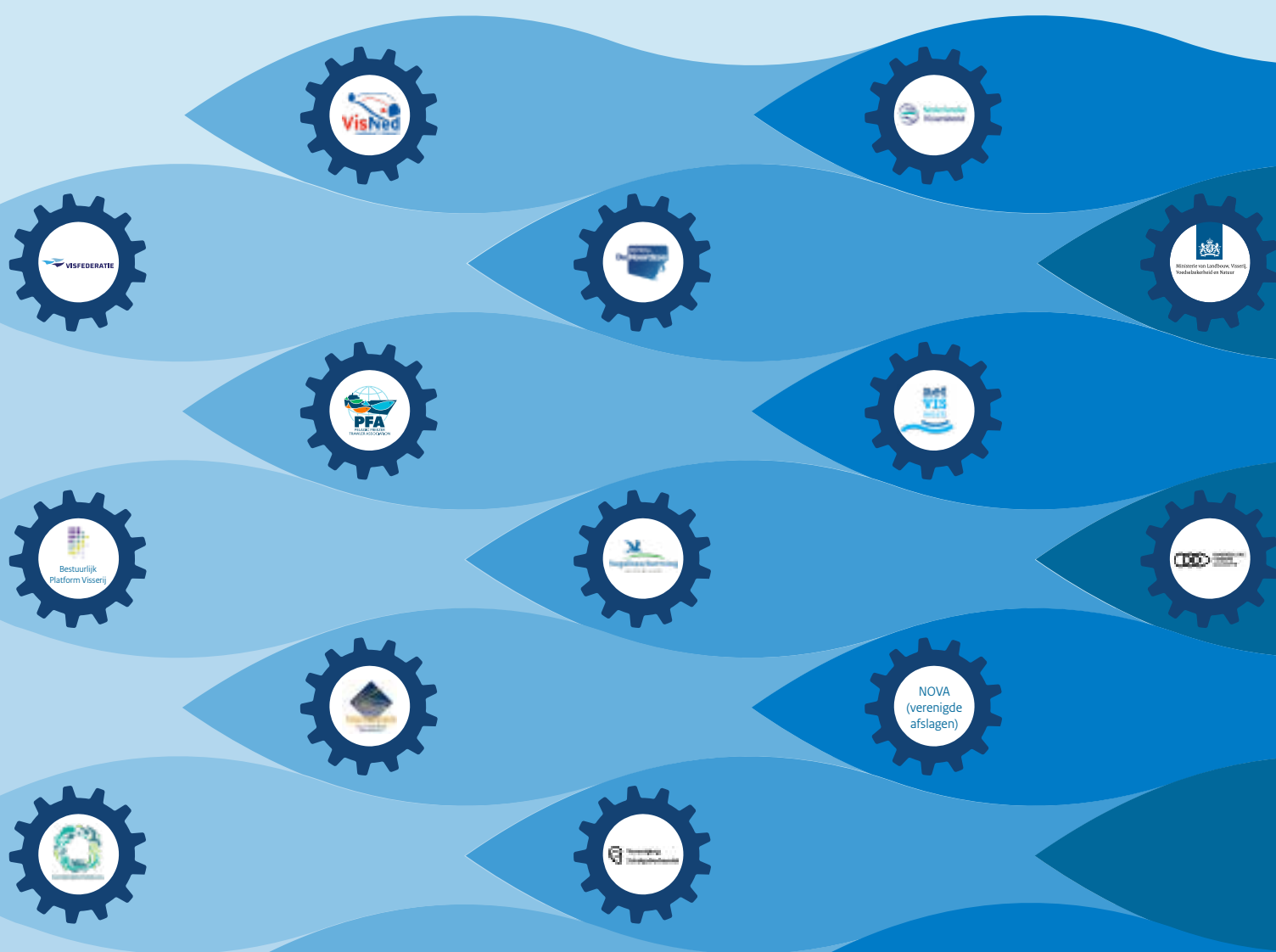

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Uitvoeringsagenda Visie op voedsel uit zee en grote wateren

Samen aan de slag!

Colofon

Deze uitvoeringsagenda is tot stand gekomen op basis van de samenwerking tussen: Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN), Nederlandse Visserijbond (NVB), VisNed/ PO Urk, Noordelijke Visserij Alliantie (NVA), NetVISwerk, Pelagic Freezer Trawler Association (PFA), Visfederatie, Vereniging Schelpdierhandel, Bestuurlijk Platform Visserij (BPV), Producentenorganisatie van de Nederlandse Mosselcultuur (PO Mossel), Nationaal Overleg Visafslagen (NOVA), Stichting De Noordzee (SDN), Vogelbescherming Nederland, secretariaat van het Noordzeeoverleg (NZO).

Meer weten? Neem contact op met Programma Transitie Visserij via programmatransitievisserij@minlnv.nl

Inhoudsopgave

1. Samen aan de slag met de visie op voedsel uit zee en grote wateren	p. 4
2. Van een visie naar een uitvoeringagenda	p. 6
3. Acties per thema	p. 10
4. Samenwerken aan de uitvoering	p. 24
Bijlagen	
Bijlage 1: Deelnemende organisaties	p. 26
Bijlage 2: De Nederlandse visserijen	p. 28
Bijlage 3: Bestaande overlegvormen die een rol spelen bij de uitvoering van de agenda	p. 30

1. Samen aan de slag met de visie op voedsel uit zee en grote wateren

Wat vormt onze basis?

In 2024 is de visie op voedsel uit zee en grote wateren door de toenmalige minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit LNV aangeboden aan de Tweede Kamer. De visie geeft richting aan hoe de toekomst van voedselproductie op zee wordt vormgegeven en zet het belang van voedsel uit zee en grote wateren op de kaart. Vanaf de vaststelling van de visie is in een breed gezelschap samengewerkt om de thema's concreet uit te werken en te vertalen naar acties die nu en in de toekomst worden uitgevoerd, om zo samen de ambities uit de visie te realiseren. De visie vormt ook het kader voor de garnalenvisserij. Gezien de specifieke opgave doorloopt deze wel een eigen visietraject met een aantal voor deze sector specifieke acties.

Nederlandse ondernemers winnen voedsel in verschillende wateren. In zoete en zoute wateren; zowel dicht bij huis als verder weg. De uitdagingen voor voedselwinning op de verschillende wateren zijn enerzijds vergelijkbaar, maar anderzijds ook uniek. De Noordzee met de kustzone en alle andere wateren delen in elk geval één toekomst: het winnen van voedsel binnen ecologische draagkracht.

Naar een gezamenlijk toekomstbeeld:

- Een robuuste visserij- en aquacultuursector levert een regionaal, gezond en duurzaam product.
- Vissers en kwekers op zee verdienen een goede boterham binnen de draagkracht van het ecosysteem.
- Nederland is Europees koploper in ondernemerschap op een “multifunctionele zee”.

Wie zijn aan de slag gegaan?

Alle producentenorganisaties, NetVISwerk, vertegenwoordigers van de visverwerkende keten, het Bestuurlijk Platform Visserij, Stichting De Noordzee (SDN), Vogelbescherming Nederland en het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) hebben gewerkt aan het opstellen van de uitvoeringsagenda. Deze bevat acties van al deze partijen. Het secretariaat van het Noordzeeoverleg (NZO) was ook vertegenwoordigd om de relatie met het Noordzeeoverleg te borgen.

Voor het opstellen van de uitvoeringsagenda was een aparte en tijdelijke organisatie ingericht: de “werktafel”. Hieraan zaten de deelnemers van alle betrokken organisaties, onder leiding van een onafhankelijke voorzitter, oud Tweede Kamerlid Roelof Bisschop. Het secretariaat was belegd bij LVVN. Gedurende de werktafels en de overleggen die daaruit voortvloeiden is een goede en constructieve samenwerking ontstaan tussen alle partijen. Dit maakt dat deze uitvoeringsagenda niet alleen een opsomming is van acties die de deelnemers aan de werktafel gaan uitvoeren, maar ook een leidraad voor wie wat doet, hoe de acties elkaar versterken en hoe we met elkaar blijven samenwerken om de komende jaren de acties uit te voeren.

Hoe zijn we aan de slag gegaan?

Tussen maart en december 2025 hebben alle partijen van de werktafel acties ingebracht, afgestemd en samengevoegd voor de verschillende thema's: voedsel, ruimte, ondernemerschap en beheer. De doelen van dit gezamenlijke proces waren:

- ✓ De betrokkenheid en het eigenaarschap bij de realisatie van de visie te versterken
- ✓ Duidelijk maken wie wat doet, met wie en wanneer
- ✓ De samenwerking tussen de deelnemers versterken
- ✓ Prioriteiten stellen, want niet alles kan tegelijk

Vaak hebben deelnemers gezamenlijk acties ingebracht. Dat konden ook al lopende initiatieven zijn, bijvoorbeeld acties uit de Koepelplannen Beleving en Onderwijs, die onderdeel zijn van het Visserij Ontwikkelplan. Ook hebben verschillende organisaties recentelijk zelf visiedocumenten en plannen opgesteld¹. Zij hebben ook acties daaruit ingebracht. Voor zover deze bijdragen aan de visie van de overheid zijn ze opgenomen in de actielijst van de uitvoeringsagenda. De uitvoeringsagenda is daarmee een gezamenlijk overzicht geworden van alle acties die er lopen of die de deelnemers willen gaan doen om te werken aan de toekomst van de voedselwinning op zee en grote wateren.

¹ - Visie van de NVB, VisNed/ PO Urk en NVA : “Als het getij verloopt, verzet men de bakens”.
Visie en transitie duurzame Nederlandse kottervisserij.
- Visie van de PO Mosselcultuur en de Vereniging Schelpdierhandel: Visiedocument schelpdiersector 2030 - 2040, Offshorekweek en afzet van gezonde mariene eiwitten uit een duurzame sector.

2. Van een visie naar een uitvoeringsagenda

Waarmee zijn we aan de slag gegaan?

De visie op voedsel uit zee en grote wateren vormt het kader voor deze agenda:

Voedsel uit zee is belangrijk

Er is nog weinig aandacht voor vis, schaal- en schelpdieren en zeewier, anders gezegd: mariene eiwitten, een waardevol alternatief binnen de categorie van dierlijke eiwitten, die een gezonde bijdrage leveren aan een verantwoord eetpatroon.

Om in Europa minder afhankelijk te worden van andere landen, moeten we – waar het verantwoord kan – ons voedsel meer van dichtbij halen, en dus ook uit onze eigen wateren. De voedselproductie op zee verdient daarom een nadrukkelijker plek in beleid, in de schappen en op ons bord. De acties onder het thema ‘voedsel’ geven hier invulling aan.

Voedsel uit zee oogsten we binnen de draagkracht van het ecosysteem

Om de visbestanden en het ecosysteem te beschermen, zijn regels vastgelegd in onder andere het Gemeenschappelijk Visserijbeleid. Er is ook Europese wetgeving gericht op natuurbehoud- en herstel, zoals de Vogel- en Habitatrichtlijnen, de Kaderrichtlijn Mariene Strategie, en de Natuurherstelverordening.

Het concretiseren van natuurdoelen op grond van Europese regels voor natuurbeheer en -herstel wordt in andere trajecten uitgewerkt. De voedselproductie op de Noordzee mag het bereiken van deze doelen niet in de weg staan. Een belangrijke opgave daarbij is het verder terugdringen van de impact op de natuur door de vermindering van bodemberoering, bijvangst, uitstoot en afval van de gebruikte netten. Acties uit deze agenda geven daar uitvoering aan. Want hoe minder impact, hoe beter natuur en visserij samengaan!

Bij het verdelen van de ruimte moet ook worden gekeken naar wat de natuur nodig heeft. Als nog niet precies duidelijk is wat de mogelijke gevolgen op de natuur zijn, houden we daar uiteraard rekening mee. Zo zorgen we dat acties goed blijven passen bij de verplichtingen.

Samen versnellen, vernieuwen en versterken

De grootste kracht van de werktafel zat in de samenwerking tussen de deelnemende partijen en de kansen die dat opleverde voor de synergie op de uitvoering van de agenda. De acties uit de agenda zijn onder te verdelen in drie soorten acties gericht op: versnellen, vernieuwen of versterken.

Aan de werktafel hebben sommige acties die al in gang zijn gezet een hogere prioriteit gekregen zodat ze sneller kunnen worden uitgevoerd. Sommige acties zijn helemaal nieuw en ontstaan door deze nieuwe samenwerkingen. Een aantal bestaande acties wordt met meer partijen gezamenlijk opgepakt, zodat de uitvoering ervan versterkt wordt.

Versnellen

Vernieuwen

Versterken

Gemeenschappelijk Visserijbeleid

Het Nederlandse zeevisserijbeleid valt onder de exclusieve bevoegdheid van de Europese Unie en is geregeld in het Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB). Dat heeft als doel om het Europees visserijbeheer ecologisch, economisch en sociaal verantwoord uit te voeren.

Om een gelijk speelveld te creëren, visbestanden te behouden en vis ook op de lange termijn beschikbaar te houden, bevat het GVB regels voor alle Europese vloten en het beheer van visbestanden. Op dit moment wordt het GVB geëvalueerd. Nederland zet hierbij in op het waarborgen van duurzaam beheer van visbestanden met oog voor het toekomstperspectief van de vissers.

LNVN werkt samen met de NVWA en RVO om de herziene Controleverordening te implementeren, hiervoor nieuwe wet- en regelgeving op te stellen en bestaande procedures en werkprocessen te verbeteren. Hierbij wordt gekeken hoe administratieve lasten zoveel mogelijk kunnen worden beperkt.

Binnen de noodzakelijke transitie van de voedselwinning uit zee speelt innovatie een grote rol. Denk aan het verkennen van duurzamere vistechnieken voor bodemberoerende visserij, maar ook aan meer flexibiliteit in vistechnieken, het medegebruik van windparken en het ontwikkelen van aquacultuur op zee.

Wanneer Europese of nationale regels knellen bij de transitie brengen we dit onder de aandacht op de juiste plek. Gezien het internationale karakter van de visserij, zijn samenwerking en goede contacten in Brussel van essentieel belang. Dat geldt overigens niet alleen voor de overheid, maar ook voor ondernemers en natuurorganisaties.

Onderzoek

Verschillende acties worden ondersteund door of bestaan uit het uitvoeren van onderzoek. Een aantal onderzoeken worden expliciet benoemd in de actielijst van deze uitvoeringsagenda, omdat deze door één of meerdere deelnemers aan de werktafel zijn benoemd. Daarnaast worden nog meer onderzoeken uitgevoerd, die relevant zijn voor de voedseltransitie op zee. De onderzoeken die LNVN met eigen middelen financiert kunnen besproken worden in de werkgroep Visserijonderzoek, waarin visserijorganisaties en natuurorganisaties deelnemen. Het uitzetten van onderzoek gebeurt via opdrachten, subsidies of andere instanties zoals de Nederlandse Wetenschapsorganisatie.

De uitvoeringsagenda is uitgewerkt in vier thema's: voedsel, ruimte, ondernemerschap en beheer & regelgeving. Deze worden hierna beschreven. Ter illustratie zijn per thema enkele acties uitgelicht.

Thema voedsel:

Voedsel uit zee en grote wateren past in een gezond dieet en draagt bij aan de voedselzekerheid. Bovendien draagt de visserij met de havens en verwerkende industrie bij aan de werkgelegenheid en levendige regionale gemeenschappen. beschikt Nederland over een vissersvloot en vissershavens aan de Noordzee. Het Voedingscentrum adviseert om één keer per week vis te eten. De meeste Nederlanders eten minder vis dan geadviseerd.² Mariene eiwitten verdienen daarom een stevigere plek in beleid, in de schappen en op ons bord. Aan de werktafel zijn belangrijke stappen gezet op het gebied van samenwerking rond de positionering van mariene eiwitten en doorontwikkeling van transparantie en informatievoorziening. Ook is er aandacht voor het stimuleren van voedsel van dichtbij.

In totaal zijn er dertien acties geformuleerd binnen dit thema. Hier zitten voorbeelden tussen van acties die tot stand zijn gekomen door de samenwerking aan de werktafel, zoals bijvoorbeeld:

De Visfederatie stelt in overleg met de andere deelnemers van de werktafel een positionering en narratief op voor vis, schaal- en schelpdieren op basis van consumentenonderzoek.

SDN en de Vogelbescherming zetten samen met de sectororganisaties en kennisinstellingen in op MSC-certificering: versterking van MSC-criteria, sectorbrede toewerking naar certificering en de ontwikkeling van een onafhankelijk, transparant informatie-instrument.

Thema ruimte:

Voor een duurzame voedselwinning uit zee en grote wateren moeten we duidelijkheid hebben over de beschikbare ruimte in de toekomst, zowel verder op zee als in de kustzone. De druk op de ruimte is groot: elke activiteit op zee vraagt meer ruimte of gebruikers willen de huidige ruimte behouden. Daarnaast moet alles binnen de ecologische draagkracht passen. Dat heeft gevolgen voor wat er wel en niet kan. Gezien de druk op de ruimte is het borgen van ruimte voor voedselwinning op zee een belangrijke prioriteit in de visie en uitvoeringsagenda. Voor het behoud van een robuuste sector met voldoende innovatiekracht is duidelijkheid over beschikbare ruimte om te vissen nodig. Ook is er ruimte nodig voor de kweek van schelpdieren. Ondernemers lopen in de Waddenzee en Oosterschelde tegen grenzen aan en zoeken een productiegebied in de Noordzee.

In totaal zijn er veertien acties geformuleerd rond het thema ruimte. Hier zitten een aantal nieuwe acties tussen, zoals bijvoorbeeld:

De NVA gaat samen met de sectororganisaties en natuurorganisaties een project opzetten om te komen tot coöperatief beheer van een gebied waar reeds wordt gevisst; om samen te komen tot versterken van natuurwaarden en behoud van economische duurzaamheid van de visserij in dat gebied.

PFA en SDN dragen er zorg voor dat zij via de Europese Adviesraden voor Visserij gezamenlijk advies uitbrengen over concrete ruimtelijke ordeningsvraagstukken die de visserij en het bestandsbeheer raken, inclusief voorstellen voor gepaste beschermende maatregelen voor visserijsector en natuur.

Thema ondernemerschap:

Vernieuwend ondernemerschap is één van de prioriteiten van de visie. Dit is nodig voor de transitie die de voedselwinning op zee doormaakt. Immers, door de grote druk op de ruimte op zee, de gevolgen van de klimaatverandering en de noodzaak tot verdere verduurzaming is het essentieel dat de visserijsector blijft innoveren.

Met vernieuwend ondernemerschap wordt een breed scala aan innovaties bedoeld; niet alleen technische innovaties van netten en schepen, maar juist ook innovaties gericht op vernieuwend en wendbaar ondernemerschap, onderwijs, onderzoek, innovaties in de brede visserijketen en samenwerking.

In totaal zijn er negentien acties geformuleerd over het thema ondernemerschap. Sommige acties zijn versneld door de samenwerking aan de werktafel of zijn van een individuele actie tot een gezamenlijke actie geworden, zoals bijvoorbeeld:

LNVN gaat – met betrokkenheid van de visserijsector en de natuurorganisaties – een verkenning uitvoeren naar het toekomstbeeld van de bodemberoerende visserij. Deze actie hangt nauw samen met andere acties uit de uitvoeringsagenda.

De NVB, NVA en VisNed/ PO Urk komen gezamenlijk tot een plan van aanpak voor vervangende vissersvaartuigen met duurzamere aandrijving en flexibiliteit in gebruik van vistuigen, aansluitend op het lopende traject rond de zero-emissie garnalenkotter.

Thema beheer en regelgeving:

Dit thema raakt ondernemerschap. Het is de 'license to produce' voor de bedrijven. Binnen het GVB is de license to produce ingebed in randvoorwaarden voor een ecologisch en economisch duurzame visserij. Tegelijkertijd is het nodig om na te gaan waar de uitvoering van het GVB en de regelgeving zelf de noodzakelijke verduurzaming nog beter kan ondersteunen.

In totaal zijn er acht acties onder dit thema geformuleerd. Sommige acties zijn aan de werktafel een gezamenlijke actie geworden, zoals bijvoorbeeld:

De visserijsector gaat een verkenning uitvoeren naar het gebruik van het Productie- en Afzetplan (PAP)³ als ondersteunend instrument van duurzaam visserijbeheer.

Vogelbescherming gaat met betrokkenheid van de visserijsector een verkenning uitvoeren naar instrumenten binnen het visserijbeheer die mogelijkheden bieden om rekening te houden met de voedselbehoefte van vogels en zeezoogdieren.

² Zie Voedingscentrum

³ Productenorganisaties zijn verplicht een productie- en afzetplan (PAP) op te stellen voor hun leden. Dit plan beschrijft de verwachte visvangst en maatregelen voor het beheer van visserijmogelijkheden (productie). Ook bevat het de strategieën voor verkoop (afzet), rekening houdend met verschillende factoren zoals vangstmethoden, vissoorten en marktomstandigheden. Het dient goedgekeurd te worden door LNVN/RVO.

3. Acties per thema

De acties die aan de werktafel zijn geformuleerd voor de uitvoeringsagenda – verdeeld over de vier thema’s voedsel, ruimte, ondernemerschap en beheer – zijn opgenomen in een actielijst. Elke actie is concreet omschreven, inclusief een gesteld doel, een tijdlijn en vooral de coalitie die aan deze actie werkt. Soms ligt de uitvoering van een actie bij een partij die zelf niet aan de werktafel deelneemt, dan wordt deze partij vertegenwoordigd door een deelnemer aan de werktafel die betrokken is bij de actie. Dit is in onderstaande tabellen te vinden.

Voedsel

Actie nummer	Actie omschrijving	Actie formulering	Te behalen resultaat		Looptijd	Trekker en betrokkenen
1. Positionering en narratief						
V1.1	Narratief seafood	Opstellen positionering en narratief voor vis, schaal- en schelpdieren op basis van consumentenonderzoek en recente wetenschappelijke informatie, waaronder advies van de Gezondheidsraad. Het narratief is de basis voor vervolgacties.		Meer Nederlanders eten 1 keer per week duurzame vis.	2026	Visfederatie c.s. VisNed/PO Urk NOVA BPV PFA LVVN SDN PO Mossel
V1.2	Voedselomgeving seafood	Marien voedsel aantrekkelijk beschikbaar maken in de voedselomgeving.		Aantrekkelijke beschikbaarheid van duurzame vis in voedselomgeving.	2026-2028	Visfederatie c.s. VisNed/PO Urk NOVA BPV PFA LVVN SDN PO Mossel
V1.3	Voedsel uit zee zichtbaar onderdeel voedselbeleid	Voedsel uit zee zichtbaar onderdeel van het voedselbeleid in Nederland en de EU.		Duurzaam gevangen en gekweekte vis, schaal- en schelpdieren zijn onderdeel van voedselbeleid Rijk, provincie en gemeenten. Ook agenderen in de EU.	2026-2030	LVVN BPV
V1.4	VOP-beleving	Uitvoering van het Visserij Ontwikkelplan Koepelplan Beleving samen met de visserijsector, het onderwijs en de bestemmingen.		Versterking van het imago van de Nederlandse visserij door middel van een gezamenlijk verhaal en communicatieve activering voor zowel bestemmingen, sector als onderwijs. Dit met als doel de visserij beleefbaar en zichtbaar te maken voor bezoekers, bewoners en bedrijven.	2026-2030	BPV VisNed/PO Urk NVB NVA PFA PO Mossel Visfederatie Visbureau NOVA NetVISwerk Klankbordgroep Beleving

2. Transparantie, verduurzaming en certificatie

V2.1	Rapid Address & Respons System	Opzetten informatie-infrastructuur (Rapid Address & Response System).	Informatievoorziening op basis van onafhankelijke wetenschappelijke beoordeling.	2026-2028	Visfederatie c.s. VisNed/PO Urk NOVA BPV PFA LVVN SDN Vogelbescherming
V2.2	Borging duurzaamheid	Gezamenlijke inzet op MSC-certificering: versterking van MSC-criteria, sector brede toewerking naar certificering, en de ontwikkeling van een onafhankelijk, transparant informatie-instrument, een Noordzee-dashboard, voor Noordzeesoorten door natuurorganisaties, wetenschap en visserij.	Een versterkt MSC-certificeringssysteem, een toegenomen aantal MSC-gecertificeerde Noordzevisserijen, en een operationeel, onafhankelijk Noordzee-dashboard dat transparante informatie biedt over Noordzeesoorten, dat een handelingsperspectief biedt aan visserijen en dat ontwikkeld is in samenwerking tussen natuurorganisaties, wetenschap en visserij.	2026-2030 e.v.	SDN Vogelbescherming CVO PFA Kennisinstellingen
V2.3	Educatie infrastructuur	Opzetten educatie-infrastructuur, ontwikkelen educatiemateriaal en voedselvaardigheid in afstemming met Visserij Ontwikkelplan.	Duurzame vis-educatie op basisonderwijs tot beroepsonderwijs.	2026-2028	Visfederatie c.s. VisNed/PO Urk NOVA BPV PFA LVVN SDN
V2.4	CO2-onderzoek Visserij	Onderzoek naar CO2 voetafdruk van vis, schaal- en schelpdieren in vergelijking met vlees en plantaardig eiwitten.	Voedsel van land en zee beter te vergelijken.	2026	LVVN Kennisinstellingen
V2.5	Voetafdruk/ milieu impact visserijproducten	Verkenning naar mogelijkheden voor Onderzoek naar bredere vergelijking land- en waterverbruik bij impact voedsel van land en zee op natuur, land en waterverbruik.	Aanvullende informatie voor betere vergelijking voedsel van land en zee.	2026-2030	LVVN Kennisinstellingen

3. Voedsel van dichtbij, voedselzekerheid – en verspilling

V3.1	Hygiene-code Ketenaanpak	Vroeg-in-de-ketenaanpak doorontwikkeling Hygiënecode voor demersale visserij.	Minder verlies aan voedsel (voedselverspilling).	2027-2030	NOVA VisNed/PO Urk NVB NVA Visfederatie NVWA
V3.2	NWO-SIA Korte ketens in de visserijsector	Onderzoek naar economische haalbaarheid en opschaalbaarheid van korte ketens.	Innovatieve oplossing die korte ketens kunnen ondersteunen.	2026-2028	LVVN Kennisinstellingen
V3.3	Nieuwe afzetmogelijkheden Europa	Ontwikkelen voorstel voor nieuwe afzetmogelijkheden in Nederland aangelande vis op Europese markt.	Bijdragen aan voedselzekerheid binnen Europa.	2026-2030	PFA
V3.4	Afzetmogelijkheden/product-innovatie rivierkreeft	LVVN bekijkt samen met NetVISwerk en kennisinstellingen of m.b.v. innovatiesubsidie tot product- en marktontwikkeling voor rivierkreeften kan worden gekomen.	Marktintroductie van nieuwe rivierkreeftproducten voor de consumentenmarkt en de grondstoffenmarkt waardoor een verbrede afzetmarkt voor alle formaten rivierkreeft ontstaat.	2026 - 2030	LVVN NetVISwerk

Ruimte

Actie nummer	Actie omschrijving	Actie formulering	Te behalen resultaat		Looptijd	Trekker en betrokkenen
1. Visserij in relatie tot natuur						
R1.1	Realisatie natuuropgaven windparken	Onderzoeken in hoeverre natuurmaatregelen binnen windparken bijdragen aan het behalen van de wettelijke natuurdoelstellingen op bijvoorbeeld herstel van soorten.		Input voor de discussie over de ruimtelijke samenhang van de drie transities.	2026-2027	LVVN i.s.m. andere ministeries VisNed/PO Urk NVB NVA SDN Vogelbescherming
R1.2	Coöperatief beheer visserijgebied	Uitvoeren van een verkenning om te komen tot coöperatief beheer van een gebied waar reeds wordt gevist.		1. Een plan van aanpak om coöperatief beheer van een gebied waar reeds wordt gevist te realiseren. 2. Samen komen tot versterken van natuurwaarden en behoud van economische duurzaamheid van de visserij in dat gebied.	2026-2030	NVA Natuurorganisaties Milieufederatie (ZH, NH, Friesland, Zeeland) Vogelbescherming SDN, Stichting Bevordering Innovatie en Verduurzaming Visserijsector ZWN Blue Food Centrum Wieringen - Den oever UFA Visafslag Den Oever Lokale vissers Bestuurlijk: BPV, provincies (ZH, Zeeland, Noord-Holland)

2. Medegebruik						
R2.1	Verkenning actieve visserij binnen windparken	Onderzoek of actieve visserij als vorm van medegebruik van windparken op zee mogelijk kan worden gemaakt.		Duidelijkheid over of, en zo ja onder welke voorwaarden nieuwe windparken (deels) opengesteld kunnen worden voor actieve visserij.	2026-2028	LVVN i.s.m. andere ministeries
R2.2	Onderzoek actieve visserij in Doordewind	Voor toekomstig windpark 'Doordewind' is het uitgangspunt dat actieve visserij hier mogelijk wordt gemaakt, mits uit onderzoek blijkt dat dit veilig, haalbaar en uitvoerbaar is. Dit wordt onderzocht.		Duidelijkheid of openstelling van het gebied 'Doordewind' voor actieve visserij voldoet aan de voorwaarden.	2025-2026	LVVN i.s.m. andere ministeries
R2.3	Verbeteren businesscase passieve visserij binnen windparken	Onderzoeken of het beleid voor passieve visserij als medegebruiksvorm zodanig kan worden aangepast dat dit de businesscase ondersteunt.		Duidelijkheid over of vormen van passief vissen in windparken aantrekkelijk kunnen worden gemaakt door aanpassing van de voorwaarden.	2026-2028	LVVN i.s.m. andere ministeries
3. Aquacultuur						
R3.1	Ruimte voor schelpdierkweek in de kustzone	Ruimte zoeken voor opschaling van schelpdierkweek in de kustzone, waarbij onder andere te denken valt aan beschikbare gebieden in de voor zandwinning gereserveerde zone.		Duidelijkheid over mogelijkheden opschaling van schelpdierkweek en duidelijkheid over het beleids- en beheerkader.	2026-2028	LVVN i.s.m. andere ministeries Schelpdiersector Andere gebruikers van de kustzone SDN
R3.2	Pilot 3e productiegebied mosselkweek	Maak in overleg met vergunningverlener Rijkswaterstaat afspraken over ruimte voor experimenten in de kustzone.		Zo mogelijk komen tot vergunningverlening voor experimenten. Op basis daarvan kunnen overheid, sector en natuurorganisaties kennis en ervaring opdoen met de mosselkweek in de kustzone ten behoeve van structurele locaties voor de mosselkweek in de kustzone waar door de sector een businesscase mogelijk is en een perspectiefvolle toekomst ontstaat.	2026	Schelpdiersector i.o.m. LVVN i.s.m. andere ministeries SDN
R3.3	Pilot 3e productiegebied mosselkweek	Een governance-model uitwerken dat passend is voor mosselkweek-kavels in de kustzone.		Ruimte voor mosselkweekbedrijven wordt op een transparante manier verdeeld o.b.v. toetsbare criteria (betreft opschalingsfase bij positief besluit over actie R3.1.	2027-2028	Schelpdiersector met LVVN i.s.m. andere ministeries i.o.m. andere gebruikers SDN
R3.4	Kansen overige aquacultuur Noordzee	Verkennen welke seafood – nog meer – geschikt is voor aquacultuur in de Noordzee. Brede deskstudie waarbij alle habitattypen en trofische niveaus worden meegenomen.		Rapportage verkenning mogelijkheden aquacultuur.	2026	Visfederatie i.o.m. LVVN Kennisinstellingen SDN
R3.5	Pilots overige aquacultuur Noordzee	Bij positieve uitkomsten van de verkenning (R3.4): uitvoering pilots overige aquacultuur.		Pilots gerealiseerd.	2026-2028	Visfederatie i.o.m. LVVN i.s.m. andere ministeries en andere gebruikers op zee SDN
R3.6	Beleidskader zeewierkweek	Opstellen beleidskader voor zeewierkweek.		Een beleidskader voor het kweken van zeewier.	2026	LVVN i.s.m. andere ministeries European Seaweed Association Schelpdiersector

4. Visserij in relatie tot ander gebruik

R4.1	Ontwikkeling methodiek visserij	Doorontwikkeling methodiek voor het inzichtelijk maken van gevolgen van ruimtelijke beperkingen voor de visserijsector, keten en gemeenschappen.	Meer houvast in de ruimtelijke discussie met ander gebruik en basis voor meewegen visserijbelang bij aanvragen voor projecten. Hierbij aandacht voor mogelijkheden hotspots en gebruik van “visakkers”.	2026-2030	LVVN i.s.m. andere ministeries NVA NVB VisNed/PO Urk PFA SDN
R4.2	Kennisvergaring effecten ruimtelijke ontwikkelingen	Investeren in kennisvergaring over effecten van (de stapeling van) verschillende ruimtelijke ontwikkelingen op de mogelijkheden voor voedselwinning uit zee.	Kennis beschikbaar voor het Rijk en specifiek LVVN om in te brengen bij ruimtelijke processen en beleidskeuzes t.a.v. ander gebruik zoals Wind op Zee.	2026-2030	LVVN i.s.m. andere ministeries PFA
R4.3	Europese adviesraden Visserij	Sector, en Stichting de Noordzee dragen er zorg voor dat zij via de Europese Adviesraden voor Visserij gezamenlijk advies uitbrengen over concrete ruimtelijke ordeningsvraagstukken die de visserij en het bestandsbeheer raken, inclusief voorstellen voor gepaste beschermende maatregelen.	Gezamenlijk advies via de relevante raden op gepaste momenten.	2026 - 2030	PFA SDN

Ondernemerschap

Actie nummer	Actie omschrijving	Actie formulering	Te behalen resultaat	Looptijd	Trekker en betrokkenen
1. Vloot van de toekomst					
O1.1	PVA vervangende vissersvaartuigen	Kom tot een plan van aanpak voor vervangende vissersvaartuigen met duurzamere aandrijving en flexibiliteit in gebruik van vistuigen, aansluitend op het lopende traject rond zero-emissie garnalenkotter.	Er is een plan van aanpak voor nieuwe (vervangende) vissersvaartuigen met duurzame(re) aandrijving en flexibiliteit in gebruik vistuigen.	2026-2027	VisNed/PO Urk NVB NVA PFA, Scheepswerven RVO LVVN
O1.2	Actieplan visserij	Kom tot een actieplan voor: Visproductie en kweektechnieken in een zee met ruimtelijke beperkingen, minder brandstofgebruik, minder bodemberoering met - Seizoensgebonden, kleinere schepen (18 m), - Multi-purpose schepen, - Verkenning en ontwikkeling kansen op vernieuwing en verbreding integrale benadering van systeeminnovatie	Een werkgroep komt tot een plan voor <i>een flexibele, diverse en innovatieve sector</i> met een perspectiefrijk verdienmodel.	2027-2030	BPV NVB VisNed/PO Urk NVA Kennisinstellingen SDN VogelbeschermingVisserij Innovatiecentrum Onderwijs
O1.3	Waardecreatie duurzaamheid vis	Voor hele aanvoersector en per bedrijf beloningsstelsel ontwikkelen voor gerealiseerde innovaties (efforts, proces, techniek) die hebben geleid tot meetbare verbetering van de duurzaamheid.	Beloningsstelsel voor goed ondernemerschap. Gebruik makend van kennis en ondernemerschap van visserijsector.	2026-2030	NVB NVA VisNed/PO Urk NOVA Visfederatie PFA SDN
O1.4	Databox Noordzee	De visserijondernemers die actief zijn op de Noordzee stellen gegevens beschikbaar voor Noordzee databox.	Er is een databox waarin alle visserijondernemers actief zijn. Optimale waarde creatie voor de visserij en het milieu.	2026-2030	NOVA PFA Visser en Data LVVN NVA NVB VisNed/PO Urk PEFA/EFICE
O1.5	Routekaart uitfasering vispluis	Kom tot een routekaart voor het in gebruik nemen van duurzame alternatieven voor conventioneel vispluis.	Er is een routekaart om te komen tot een sterke reductie van vispluis en ander visserij-gerelateerd afval in zee.	2025-2027	LVVN i.s.m ministerie van IenW NVA NVB VisNed/PO Urk SDN Vogelbescherming
O1.6	Innovatie Europese partners	Kennis en ervaringen delen op het gebied van Innovaties in de visserij en aquacultuur met Europese partners.	Bij mogelijke initiatieven een bijdrage vanuit NL leveren aan de inrichting van een Europees Innovatie Netwerk.	2025-2030	NVA, NVB, VisNed/PO Urk Kennisinstellingen Werven LVVN/RVO SDN Vogelbescherming

O1.7	Verkenning toekomstbeeld bodem beroerende visserij	Verkenning toekomstbeeld bodem beroerende visserij.	Door toekomstscenario's te ontwikkelen, vergroten we de kennisbasis en ondersteunen we het nemen van volgende stappen en besluiten.	2025-2028	LVVN NVA NVB VisNed/PO Urk SDN Vogelbescherming
O1.8	Beloningskader ecosysteemdiensten schelpdieren	Geef opdracht voor onderzoek naar een beloningskader voor de ecosysteemdiensten van mariene eiwitproductie.	Onderzoeksopdracht geformuleerd en opdracht in uitvoering.	2026-2028	Schelpdiersector
O1.9	Internationaal Symposium Innovatie	Organiseren van een internationaal symposium Innovaties in de visserij.	Betere kennisdeling tussen Europese lidstaten over innovaties in de Visserij Innovaties in de visserij.	2026	LVVN Onderwijsinstellingen Kennisinstellingen

2. Onderwijs en onderzoek

O2.1	Uitvoering VOP-onderwijs	Uitvoering van het Visserij Ontwikkelplan Koepel Onderwijs met als trekker het Landelijk Platform Visserijonderwijs. Hierbij zijn drie implementatielijnen gedefinieerd, te weten kavel 1 praktijkonderzoek, kavel 2 kennisdelen en kavel 3 praktijkleren.	Verhoging instroom visserijscholen, verhoging deelname vissers en studenten aan duurzame visserijpraktijken en verhoging kennis en vaardigheden op het gebied van ondernemerschap.	2025-2030	BPV PFA Onderwijsinstellingen LPVO NVA NVB VisNed/PO Urk LVVN
O2.2	ASC ICES	Inbrengen van thema's uit de voedselvisie op de Annual Science Conference ICES.	De Annual Science Conference van ICES wordt in 2028 gehost in Nederland ten behoeve van kennisdeling tussen ICES leden.	2028	LVVN Kennisinstellingen

3. Keten en consument

O3.1	Regionaal visserijbeleid	Meer aandacht voor sociaal en economisch belang van regionale 'visclusters' in NL en EU-beleidskaders; wordt zichtbaar in het regionaal economisch ondersteuningsbeleid.	In relevante beleidsstukken is aandacht voor sociaal en economisch belang van regionale visclusters.	2026-2029	BPV Visfederatie Visbureau Kennisinstellingen LVVN (ook i.s.m. andere EU-landen)
O3.2	Borgen weegdata vis	Uniek maken van iedere kist vis door digitalisering (tag in kist). Daardoor optimale traceerbaarheid en borging van data in de keten op detailniveau.	Transparantie in keten en op kistniveau wordt informatie vastgelegd.	2027- 2030	NOVA EFICE/PEFA NVA NVB VisNed/PO Urk
O3.3	AI-robotisering keten	Een robotiserings- en digitaliseringsroadmap voor verwerkingsketen uitwerken en realiseren - Innoveren productieproces met AI/robotisering	Pilotproject bij minimaal 1 verwerkingsbedrijf in uitvoering.	2027-2030	Visfederatie Schelpdiersector
O3.4	Monitoren sociaaleconomische impactanalyse	Monitoren sociaaleconomische impactanalyse, na o-meting.	Structurele monitoring	2025-2030	LVVN Kennisinstellingen

O3.5	Vis in Korte Keten	Opzetten van aanvullende logistieke processen ter verkorting van de afzet van 'blue food' vanuit Nederlandse (met name ook kleinschalige) visserijen.	1. Verbinding van korte keten producenten met restaurants en verkooppunten in de korte keten economie, met afzet van bijzondere visproducten (met verhaal) vanuit Nederlandse visserij. 2. Gerichte scholing van jonge ondernemers (ketenbreed) op het versterken van korte-keten ondernemerschap.	2026-2030	NetVISwerk / Blue Food Wieringen Visfederatie Schelpdiersector Visbureau LPVO
4. Investerings- en financieringsinstrumenten					
O4.1	Energie-efficiëntie-regeling schelpdieren	Het opstellen van een energie-efficiëntieregeling voor de mossel- en oestersector, waarmee deze sectoren hun vloot kunnen verduurzamen en zo ook hun CO2 uitstoot kunnen verlagen.	Een investeringsregeling waarmee MKB-ondernemers in de mossel- en oestersector met subsidie hun vaartuigen aan kunnen passen met als gevolg een hogere energie-efficiëntie.	2026-2028	LVVN Schelpdiersector Provincie Zeeland
O4.2	Lange termijn investerings-strategie visserij	Verkenning doen naar een passend financieel instrumentarium t.b.v. de uitvoering van de Visie op Voedsel uit Zee en Grote wateren.	Overzicht creëren over mogelijk financieel instrumentarium.	2026	LVVN
O4.3	MFK 2028-234 bespreken met sector	De uitwerking van het Meerjarig Financieel Kader bespreken met de sector.	Hierbij is onder meer aandacht voor onderwerpen zoals human capital en veiligheid.	2025- 2027	LVVN NVA NVB VisNed/PO Urk PFA

Beheer en regelgeving

Actie nummer	Actie omschrijving	Actie formulering	Te behalen resultaat	Looptijd	Trekker en betrokkenen
B1.1	PAP als visiedocument en beleidsinstrument	Verkenning en implementatie van de huidige en mogelijke toekomstige vorm(en) en toepassingsmogelijkheden van het Productie- en afzetplan (PAP) als ondersteunend instrument voor duurzaam visserijbeheer in de breedste zin van het woord inclusief het nationale quotumbeheer.	Actualisering en herijking PAP in het licht van maatschappelijke ontwikkelingen en herziening van het contingentenstelsel. Samenwerkende PO's zijn vaste gesprekspartner van overheden en natuurorganisaties.	2026-2028	NVA VisNed/PO Urk NVB PFA LVVN RVO
B1.2	Voedsel- beschikbaarheid vogels/ zeezoogdieren in visserijbeheer	Een verkenning van instrumenten binnen visserijbeheer die mogelijkheden bieden om rekening te houden met de voedselbehoefte van vogels en zeezoogdieren ('forage fish'). De studie gebruikt (zand)spiering en sprout als voorbeeld. Hierbij worden de mogelijkheden tot aangepast quotabeheer beschouwd in aanvulling op gebiedsbescherming. De studie maakt expliciet welke aanpassingen op nationaal en welke op internationaal niveau hiervoor nodig zijn.	Een rapportage over de mogelijke aanpassingen in het beheer van 'forage fish', om te kunnen voldoen aan uitgangspunt 2 van de voedselvisie: het oogsten binnen de draagkracht van het ecosysteem.	2026-2030	Vogelbescherming ICES NVA VisNed/PO Urk NVB PFA PO Mossel SDN
B1.3	Erkenning vaarbevoegdheden en opleidingen	LVVN en lenW gaan met elkaar in gesprek over wederzijdse erkenning van visserij vaarbevoegdheden en opleidingen tussen landen en LVVN gaat in gesprek met SZW over de wens voor een generieke vrijstelling tewerkstellingsvergunning (TWV) voor bemanning in de commerciële zeevisserij. Beide onderwerpen worden in gezamenlijkheid gezien.	Kennisuitwisseling over proces en werkwijze rondom wederzijdse erkenning van visserij vaarbevoegdheden en opleidingen tussen landen en kennisuitwisseling over de mogelijkheden voor aanpassing van de Wet Arbeid Vreemdelingen (WAV) en het Besluit Uitvoering WAV (BuWav 2022) om in beeld te kunnen brengen wat nodig is om tot mogelijke aanpassingen te komen.	2026	LVVN i.s.m. andere ministeries Sectorraad Visserij
B1.4	Herziening contingenten- stelsel	Herziening van het contingentenstelsel.	Een herzien stelsel helpt de startende en actieve visser en beloont duurzaam ondernemerschap.	2026-2027	LVVN NVA VisNed/PO Urk NVB PFA SDN RVO
B1.5	Rivierkreeft inzet beroepsvisserij	Ontwikkeling van een nationale aanpak waarbij waterbeheerders, naast eigen medewerkers, ook beroepsvissers inzetten om tegen betaling te vissen op rivierkreeften om lokaal waterkwaliteit te kunnen herstellen.	Plan van aanpak voor prioritaire gebieden waar bestrijding van rivierkreeft door wegvissing moet plaatsvinden.	2025-2030	LVVN NetVISwerk i.s.m waterschappen
B1.6	Ontvangst flexibiliteits- hoeveelheden vervroegen	Agendering vervroegen van moment van ontvangst door lidstaat Nederland van flexibiliteitshoeveelheden (uit banking & borrowing onder EU-quotaregelgeving) naar voorjaar i.p.v. zomer/najaar.	Agendering verzoek vervroegen ontvangen van flexibiliteit bij Europese Commissie.	2026	LVVN RVO PFA NVA VisNed/PO Urk NVB
B1.7	Transparantie nationaal quotabeheer	Komen tot meer transparantie in het nationale quotabeheer over inhouden van nationale reserves en het al dan niet beschikbaar maken daarvan voor visserij en ruilen.	Transpanter nationaal quotum beheer.	2026	LVVN RVO PFA NVA VisNed/PO Urk NVB
B1.8	Belemmerende regelgeving transitie	Breng in beeld welke regelgeving belemmerend is voor de transitie van visserij.	Er is een overzicht van regelgeving die vereenvoudigd kan worden om innovaties + flexibelere vloot mogelijk te maken.	2027	LVVN VisNed/PO Urk NVB NVA RVO

4. Samenwerken aan de uitvoering

Uitvoeren doen we samen

Uitvoeren doen we samen! De agenda is niet vrijblijvend, het bindt alle deelnemers aan de uitvoering van hun eigen acties en de acties van anderen waarbij zij ook een rol spelen. Het bereiken van het toekomstbeeld is afhankelijk van de uitvoering van alle acties samen. Daarbij hebben we een werkvorm nodig om de voortgang te bewaken, elkaar te kunnen aanspreken en/of te kunnen helpen waar dat nodig is. De monitoring van de voortgang en de borging van de uitvoering is daarmee de voornaamste opgave voor de uitvoeringsfase. Gedacht wordt aan een jaarlijkse rapportage waaraan op basis van de actualiteit ook nieuwe acties kunnen worden toegevoegd. Met deze rapportage informeren we ook de Tweede Kamer. De organisatie tijdens de uitvoeringsfase moet eraan bijdragen dat alle deelnemers zich betrokken en verantwoordelijk blijven voelen. Ook is het belangrijk om in vertrouwen en met draagvlak – ook bij de achterban – te blijven samenwerken aan de acties om de doelen van de visie te behalen.

Voor de organisatie tijdens de uitvoeringsfase wordt een “uitvoeringstafel” ingesteld met een onafhankelijke voorzitter en een projectleider en secretariaat, dat ondergebracht is bij het Ministerie van LNV. De deelnemende partijen komen periodiek bijeen aan de “uitvoeringstafel”. De uitvoeringstafel is bedoeld om de voortgang van de acties te bespreken, inhoudelijke uitwerking vindt elders plaats. De trekkers van acties zijn hiervoor verantwoordelijk. Reguliere of ad hoc zaken worden aan andere tafels besproken.

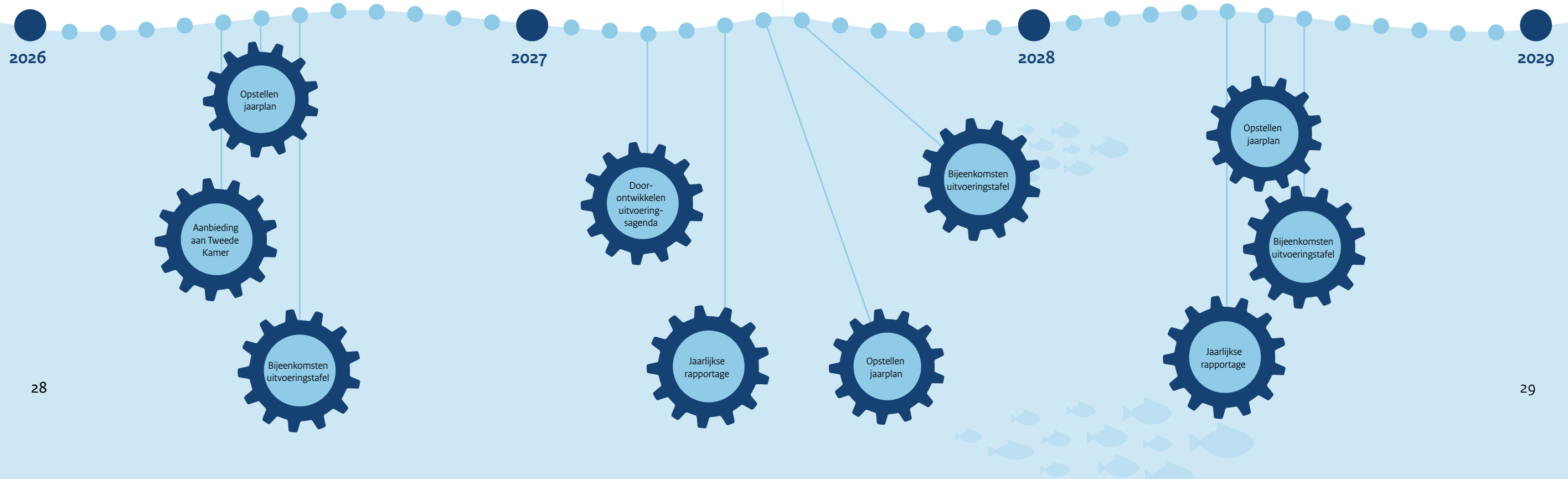
Voor de uitvoering van acties worden naast de uitvoeringstafel geen nieuwe overleggen ingericht. Actiehouders zijn zelf verantwoordelijk voor de vorm waarin zij deelname van andere betrokkenen bij hun actie organiseren. Zij kunnen bestaande overleggen gebruiken om anderen te informeren en betrekken. In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van de overleggen die zich met acties voor de thema's van de uitvoeringsagenda bezighouden. Acties onder het thema ruimte komen voor zover relevant voorafgaand aan besluitvorming in de werkgroepen van het Noordzeeoverleg aan de orde.

Bewaking van de voortgang

De acties zijn zoveel mogelijk SMART geformuleerd, zodat de voortgang te monitoren is. Hiervoor wordt een dashboard ontwikkeld dat tijdens de periodieke bijeenkomsten van de uitvoeringstafel leidraad kan vormen voor het gesprek over de voortgang.

Voor de komende periode zullen we met elkaar ook vooral blijven inzetten op de continuering van de goede samenwerking. Dit is een belangrijke voorwaarde voor het tijdig behalen van de resultaten van de acties. Met de realisatie van de acties uit deze agenda zetten we belangrijke stappen om de visie op voedselwinning uit zee te realiseren, maar zijn we er nog niet. We gaan de uitvoeringsagenda in de komende tijd verder door ontwikkelen. Voor de eerste jaarrapportage zullen we de verwachte lange termijn impact van de acties op de beleidsdoelen van de Visie in kaart brengen. Op basis daarvan kunnen we zo nodig nieuwe acties toevoegen.

Tijdslijn 2026-2028

Bijlage 1: Deelnemende organisaties en overige betrokkenen

Deelnemende organisaties aan de werktafel
Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN)
Nederlandse Visserijbond (NVB)
VisNed/PO Urk
Noordelijke Visserij Alliantie (NVA)
NetVISwerk
Pelagic Freezer Trawler Association (PFA)
Visfederatie
Vereniging Schelpdierhandel
Bestuurlijk Platform Visserij (BPV)
Producentenorganisatie van de Nederlandse Mosselcultuur (PO Mossel)
Nationaal Overleg Visafslagen (NOVA)
Stichting De Noordzee (SDN)
Vogelbescherming Nederland

Overige betrokken organisaties die in de rapportage of actielijst worden benoemd
Andere ministeries
Rijkswaterstaat (RWS)
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)
Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA)
Coöperatieve Visserij Organisatie (CVO)
Pan European Fish Auctions (PEFA)
Landelijk Platform Visserij Onderwijs (LPVO)
International Council for the Exploration of the Sea (ICES)
Kennisinstellingen
Visbureau
Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland (NMZH)

Bijlage 2: De Nederlandse visserijen

Wat zijn de Nederlandse visserijen?

Nederland kent een breed scala aan visserijen in zoete en zoute wateren, van de Noordzee tot binnenlandse meren en rivieren en Caribisch Nederland. In de agenda staan acties voor verschillende visserijen. Elke visserij kent daarbij eigen kenmerken, problemen en kansen. Hieronder worden deze kort beschreven.

Pelagische visserij

De pelagische sector onder Nederlandse vlag vist vooral buiten de Noordzee met grote diepvriestrawlers op soorten als haring en blauwe wijting. De vangst wordt direct ingevroren aan boord, wat zorgt voor hoge kwaliteit en lage milieu-impact. Deze visserij levert de grootste vangstvolumes voor Nederland op, maar de afzet ligt vooral buiten Europa. De sector wil de Europese en binnenlandse markt vergroten. De Nederlandse pelagische sector bestaat uit een drietal multinationale ondernemingen die ook vaartuigen exploiteren onder niet-Nederlandse vlag. Dat blijft in deze agenda buiten beschouwing.

Demersale visserij

De kottervloot op de Noordzee en de kustwateren vist op bodemsoorten zoals tong, schol en kreeftjes; waarbij tong en schol de belangrijkste doelsoorten zijn voor de Nederlandse visserijsector. Door het einde aan de ontheffing voor de pulstechniek, hoge brandstofprijzen, Brexit en ruimteclaims voor natuur en windparken staat de sector onder druk. In een grote saneringsronde in 2023 is de sector met circa een derde afgenomen. De nadruk ligt nu op verduurzaming, toekomstbestendige bedrijfsvoering en behoud van ruimte om te vissen. De agenda bevat een aantal acties voor deze visserij.

Garnalenvisserij

Ook de garnalenvisserij vindt plaats met kotters. Steeds meer schepen vissen jaarrond op garnalen, vooral in Natura 2000-gebieden in de Noordzeekustzone en de Waddenzee. Daar gelden regels en beperkingen vanwege bodemberoering en vogelverstoring die in de toekomst mogelijk worden uitgebreid. De Toekomstvisie Garnalenvisserij moet zorgen voor een duurzame balans tussen visserij en natuur, met perspectief tot 2034.

Kleine zee- en kustvisserij

Deze visserij bestaat uit ruim tweehonderd kleine vaartuigen. Het aantal bedrijven is de laatste jaren redelijk stabiel. Enkele voorbeelden zijn: de visserij op schelpdieren, met handlijn, staand want en met korven. Naast schelpdieren (bijvoorbeeld scheermessen en Spisula) gaat het om een grote variëteit aan soorten, zoals zeebaars, harder, garnalen en krabben, kreeft en kabeljauw. Deze bedrijven richten zich op de versmarkt en ontwikkelen korte ketens. Mogelijk kan deze visserij ruimte vinden in windparken.

Schelpdiervisserij en kweek

Deze sector richt zich op de kweek en visserij van mosselen, oesters, kokkels en nieuwe soorten zoals tapijtschelpen. Het beleid rondom deze visserij en kweek richt zich op duurzame eiwitproductie binnen ecologische grenzen. Binnen dit beleid zijn innovatie, transitie en duurzaamheid belangrijke onderdelen. Productiegebieden zijn de Waddenzee, de Oosterschelde, het Grevelingenmeer en het Veerse Meer. Voor de mosselproductie is, door de sluiting van de bodemzaadvisserij in de Waddenzee en het gebrek aan ruimte voor uitbreidingsmogelijkheden, het vinden van ruimte een grote prioriteit. Daarnaast wordt er ingezet op innovatie om de transitie in de sector mogelijk te maken en zet de sector zich in om de consumptie van schelpdieren te vergroten. Ook bij de oesterkweek wordt er veel ingezet op innovatie bij alternatieve kweekmethoden zoals oestertafels. In de Waddenzee worden ook handmatig oesters en kokkels geoogst, het zogenaamde oesterrapen en handkokkelen. Voor beide soorten zijn aparte afspraken gemaakt tussen overheid, sector en natuurorganisaties om te voldoen aan de natuurdoelen ter bevordering van een doelmatige en duurzame visserij.

Binnenvisserij

Het gaat hier om de visserij die plaatsvindt op meren, rivieren en brakke wateren; vooral gericht op aal, rivierkreeft, wolhandkrab en snoekbaars. Deze visserij vindt momenteel plaats binnen de ecologische draagkracht. Echter zijn er wel bedreigingen voor deze sector zoals vervuiling (dioxines, PFAS, PCB's) en een kwetsbare aalstand. De kansen voor deze sector liggen in het bevissen en vermarkten van invasieve rivierkreeften, wat zowel ecologische als economische voordelen kan bieden.

Kweek op land

De kweek van vis op land voor consumptie vindt met name plaats in gesloten recirculatiesystemen voor aquacultuur (RAS). In Nederland worden op land verschillende soorten vis gekweekt bij ongeveer 25 bedrijven. Bijvoorbeeld paling en regenboogforel wordt door een aantal bedrijven gekweekt, maar o.a. ook steur, Atlantische zalm en yellowtail kingfish. Aangezien het gaat om hoog technische systemen is innovatie en technische kennis van groot belang in deze sector. Door het hergebruiken van water kan deze vis gekweekt worden met een geringe voetafdruk en dus op een duurzame manier.

Visserij in Caribisch Nederland

In Caribisch Nederland wordt gevisst door een kleinschalige, ambachtelijke visserij die essentieel is voor lokale voedselzekerheid. De sector is goed voor bijna de helft van de eiwitconsumptie op de eilanden. Het beleid voor deze visserij moet rekening houden met de beperkte schaal en grote sociale betekenis van deze visserij.

Bijlage 3: Bestaande overlegvormen die een rol spelen bij de uitvoering van de agenda

Het Noordzeeoverleg (NZO)

Het Noordzeeoverleg is een overlegorgaan van stakeholders en de rijksoverheid die actief zijn op de Noordzee. Het Noordzeeoverleg voert op consensus gericht overleg over de uitvoering van het Noordzeeakkoord (NZA) en over nieuwe uitdagingen waarvoor zij gesteld zijn. In het Noordzeeakkoord staan afspraken over de invulling van de drie grote transities op het Nederlandse deel van de Noordzee - energie, natuur en voedsel - en de samenhang daartussen. De ruimtelijke opgaven spelen daarbij een belangrijke rol.

De uitvoering van de acties onder het thema ruimte wordt afgestemd in de werkgroepen van het Noordzeeoverleg voorafgaand aan besluitvorming.

Het Bestuurlijk Platform Visserij (BPV) en de koepelplannen beleving en onderwijs uit het Visserij Ontwikkel Plan (VOP)

Het Bestuurlijk Platform Visserij (BPV) is een organisatie bestaande uit achttien Nederlandse gemeenten en zes provincies. Het BPV staat voor het belang van de lokale economie en werkgelegenheid binnen visclusters en behartigt deze belangen in Nederland en de Europese Unie. Het BPV heeft een integraal Visserij Ontwikkel Plan (VOP) opgesteld, waarvoor het ministerie van LNVN dertig miljoen euro ter beschikking heeft gesteld. Het VOP omvat naast vijf samenhangende regionale deelplannen twee overkoepelende plannen die bovenregionaal worden opgepakt: een vernieuwingsimpuls voor visserijgerelateerd onderwijs en versterking van de beleving van de Nederlandse visserij. De twee koepelplannen beleving en onderwijs maken deel uit van de uitvoeringsagenda.

De Taskforce schelpdieren en de Blue Deal

De huidige 'Blue Deal Schelpdieren' is getekend op 17 maart 2022 door het ministerie van LNVN, de PO Mosselcultuur, Vereniging van Schelpdierhandelaren, de provincie Zeeland, Impuls Zeeland en de Zeeuwse Milieu Federatie. De Blue Deal is in 2025 geëvalueerd en verlengd tot medio 2028.. Voor de uitvoering is de Taskforce Schelpdieren ingesteld, die een tweetal doelstellingen heeft:

1. Uitbreiding van de productie van Nederlands schelpdierewit op de Noordzee in combinatie met biodiversiteitsherstel en natuurontwikkeling (een natuurinclusieve teelt)
2. De vergroting van duurzame consumptie door voedselbeleid, product- en marktontwikkeling

Acties vanuit de aan de Taskforce deelnemende partijen voor de schelpdiersector maken deel uit van de uitvoeringsagenda.

De projectorganisatie van de Producentenorganisaties ter uitvoering van hun visie

De Nederlandse Kottervisserijorganisaties hebben op verzoek van de voorzitter van het NZO in januari 2025 hun visie gepresenteerd voor de transitie naar een duurzame kottervisserij in 2040. Zij hebben een projectorganisatie ingericht voor de uitvoering van deze visie. De realisatie van de visie zal in drie opeenvolgende programma's van ieder vijf jaar worden uitgevoerd. Het eerste programma is in 2026 gestart. Veel van de onderwerpen in de visie van de kottervisserijorganisaties komen ook terug in de acties van de uitvoeringsagenda. De uitvoering van de visie van de visserijorganisaties is hun verantwoordelijkheid en maakt geen integraal onderdeel uit van de uitvoeringsagenda. Wel kunnen acties daaruit, die bijdragen aan zowel het plan van de vissers als de realisatie van de voedselvisie, onderdeel uitmaken van de uitvoeringsagenda en opvolging daarvan. Zo is bijvoorbeeld een actie uit de visie over vervangende vissersvaartuigen opgenomen onder het thema ondernemerschap.

Visserij Innovatie Netwerk (VIN)

Het Visserij Innovatie Netwerk is een onafhankelijk netwerk voor iedereen die kan bijdragen aan innovaties in de visserijsector. Van vissers tot scheepswerven en van leveranciers tot universiteiten. Het VIN is in 2022 gestart. Het is een plek waar kennis met elkaar wordt ontwikkeld en gedeeld. Samen wordt gewerkt aan een toekomstbestendige kottervisserij. Sinds kort is het VIN uitgebreid met de garnalen- en aquacultuursector. Het VIN wordt ondersteund door het VIN-bureau, dat bij de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO) is ondergebracht.

De Community of Practice Noordzee (CoP Noordzee)

De CoP Noordzee is een netwerk van ondernemers, maatschappelijke organisaties, onderwijs- en onderzoeksinstituten en overheden waarin samenwerking, kennisoverdracht en leren van elkaar centraal staan. De CoP faciliteert de kennisdeling, het gesprek en de samenwerking tussen de netwerkpartijen om zo bij te dragen aan het realiseren van de balans tussen de verschillende transities (energie, natuur en voedsel) op de Noordzee en om duurzaam medegebruik te stimuleren. De activiteiten van de CoP worden uitgevoerd door RVO.

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

